

Слово редактора

Дорогі колеги!

Починаючи 2021 рік виданням 93 номеру бюлетеня «Українське релігієзнавство» як фахового періодичного видання, хочемо привітати вас з настанням весни, що, сподіваюсь, відіб'ється на свіжості ваших ідей, на весняному завзятті продовжувати свої релігієзнавчі пошуки.

Цього разу ми маємо п'ять статей з різних релігієзнавчих тем і три рецензії на недавно видрукувані праці наших колег.

Номер відкривають цікаві філософсько-релігієзнавчі дослідження, присвячені Українському світу в його релігійних вимірах. Запропоновані статті є апробацією планової теми Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ «Розбудова Українського світу: релігійні фактори сприяння і протидії процесу». Перша стаття Оксани Горкуші та Людмили Филипович зосереджується на самому концепті «Український світ» і розглядає його як когнітивний ідентифікатор життєвого простору сучасних українців. Автори вважають доречним дефініювати поняття «Український світ» із врахуванням дійсної ситуації та наявності в сучасній Україні різних конфесій, які по-різному самовизначаються в координатах сучасного Українського світу. Наукове осмислення феномену потребує більш чіткого визначення, що і роблять автори в даній статті, спираючись на різний досвід усвідомлення «Українського світу» релігійними суб'єктами поліконфесійної України. Читачам буде цікаво дізнатися, що «Український світ» як поняття має власну сенсово-змістовну структуру, яка відповідає структурі того феномену, який ми цим поняттям позначаємо. Тож у обсяг

поняття «Український світ» потрапляють ключові параметри українського ціннісно-сислового універсуму, український історіографічний дискурс, сформульовані українською мовою та висловлені українською культурою світоглядні системи координат, у яких визначається сучасний український громадянин та держава Україна.

Теоретичні й практичні виміри «Українського світу» та з'ясування місця та ролі релігії у його формуванні розглядає Віта Титаренко, яка зосереджується на питанні онтології українського соціуму в контексті потенційного його виходу із стану сингулярності. Автор попереджає, що сучасні трансформаційні процеси утримують в собі як ризики деструктивних змін, які мають релігійну основу, так і конструктивний потенціал, пропонуючи життєздатні і емпірично дієві концепти, спроможні об'єднати громадян країни і вивести український соціум із стану сингулярності в новій якості – з перспективами позитивних змін. В.Титаренко доповнює статтю своїх колег розмірковуваннями про поняття «Український світ» і його співвідношення з поняттями «нація», «українська нація», «етнічна нація», «громадянська (політична) нація», «національна ідея», «національна держава» тощо. В широкому розумінні, вважає автор, «Український світ» може розглядатися як простір єднання, співставний із загальнонаціональною ідентичністю, де індивід ототожнює себе з певними символами, цінностями, історією, територією, культурою, а також з державними та правовими інституціями, політичними й економічними інтересами. Таке розуміння концепту «Український світ» логічно виводить автора на необхідність аналізу практичної його складової. Послуговуючись даними соціологічних опитувань, статистичними даними, інтерв'ю, прикладами діяльності релігійних організацій і

об'єднань, автор аналізує місце релігії в цьому просторі єднання, її потенціал, ризики, виклики.

Враховуючи актуальність проблематики пандемії, журнал друкує статтю Наталії Куліш, присвячену вивченню феномену соціального служіння церков і конфесій на ниві збереження індивідуального та громадського здоров'я сучасних українців. Автором справедливо значено, що включення релігійних організацій у сферу соціальної діяльності починається з її осмислення на теоретично-богословському рівні, яке пізніше реалізовується в практичній площині через взаємодію із суспільством і державою. В статті визначено діапазон такої діяльності, сфери, види, формати її реалізації, наведено приклади успішних форматів реалізації соціального служіння у цьому напрямку.

Історичний блок представлений краєзнавчо-релігієзнавчою статтею «Чудотворна ікона Божої Матері «Троєручиця»: історичний шлях до Спаського храму м. Полтави» авторства відомого історика Олексія Гури. Починаючи із української традиції пошановування чудотворних ікон взагалі, автор визначає цінність пам'яток Богородичного циклу, зокрема ікони Божої Матері «Троєручиці». Науковець описує долю ікони за різних історичних періодів, до яких зараз можна поставитися критично, і на основі архівних документів датує появу пам'ятки у Спаському храмі Полтави, де вона перебуває і до тепер.

Завершує номер розвідка молодой дослідниці Ельмас Асановой про Ісмаїла Гаспринського, відомого кримсько-татарського інтелектуала, педагога, видавця і політика. Ця видатна постать вважається архітектором модернізму серед тюркських мусульманських підданих Російської імперії. Він протестував проти московсько-імперської політики, яка прирікала мусульман на культурну неповноцінність, ви-

магав реформи освіти, заохочення соціально-економічного співробітництва та культурних запозичень. Знання про діяльність цього непересічного діяча розширить наше знання історії кримсько-татарського суспільства, його прямування до сучасних на той час моделей просвітницького руху народів ісламського Сходу, зокрема Криму.

Цей номер багатий на рецензії, зокрема дві рецензії підготував проф. Петро Яроцький: на монографію «Церковно-політична історія Римських пап» (автор М.Отрош) та на збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Авраамічні релігії в процесі стабілізації міжконфесійних і міжнаціональних відносин». Редакція вдячна доктору філософських наук Павлу Павленку за розгорнутий аналіз колективної планової монографії «Релігійні ідентичності в їх сутності і конфесійних виявах: український контекст».

**Головний редактор
Анатолій КОЛОДНИЙ**